

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

De diuina charitate Sermo. v.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Venite ad me

Voēs qui laboratis et onerati estis. Iterum vbi. s. Rem grandē de charitate diuina aggrediar i presenti sermone: in quo contemplabimur latitudinē diuini amoris: qui tam vehemens et ardentissimus est erga quoslibet peccatores vt saluētur: vt post inueteratas in malis cōsuetudinē diuturnāq; perseuerantiā si se corrigere voluerint: benignē adhuc eis veniā prebet. Hoc vtiq; in q̄nta scāma amoris saluator expressit cum dixit: Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis etc. Onus siquidē peccatorum vetustate cōsuetudinēq; defigurat: que aggrauat illos q̄ p̄niam differunt: nō solū vsq; ad decrepitā senectutē: verū etiam vsq; ad extremū vite. Vis tamē ita tarde ac sero penitētibus spondet redēptor mundi peccatorū indulgentiam. Ob quod in presenti sermone apertam hanc scāmam more solito sub triplici conclusione.

Prima cōclusio vocatur difficultas.

Secunda cōclusio vocat possibilitas.

Tertia cōclusio vocat remissibilitas.

Qualiter hi qui penitentiā differunt vsq; ad extremū vite vix possunt vere penitere propter impedimēta que possunt occurrere. *Cap. s.*

Quarta conclusio dicitur difficultas. Differre siquidē penitentiam vsq; ad extremū vite in malo pseuerando periculosissimum est: quia difficile est vt possit quis tunc digne penitentiā agere propter quinq; impedimenta q̄ possunt occurrere.

Primum dicitur passionū alteratio.

Secundū dicitur charitatis priuatio.

Tertium dicitur in peccatis habitatio.

Quartū dicitur diaboli impugnatio.

Quintū dicitur propinquorū inimicatio.

Primum impedimētum dicitur passionū alteratio. Solet enim euenire q̄ in extremitate vite q̄ peccatores infirmantur in sen-

sitiis parte adest maximus dolor et timor maximus: et quādoq; vterq; simul et vtracq; passio vehemens nata est impedit liberū arbitriū et vsum libere rationis et volūtatis. Et hō oēs nre passionēs rōnem et mētē hoīs tristari habēt: tū s̄m Augu. lib. lxxv. questionum. q. xxxv. Passiōes causate a tristabilibus plus mouēt q̄ passiōes causate a delectabilibus. Sicrus autē displicētie de peccato ad hoc q̄ sit sufficiens ad penitentiam veram necessario requirit habere vsum liberū rationis qui multoties propter passiōes impedit. Efficunt quippe multi frenetia: et nec dei nec sui valēt recordari. Multi p̄dunt loq̄lam cū sensu: et loqui quippiam nō possunt. Vinc Augu. in sermone de innocentibus ait: Hac alia ductione percutitur peccator vt moriens obliuiscatur sui: qui dum viueret oblitus est dei. Ex hoc Aug. de peni. di. vii. c. nullus. ait: Nullus expectet quando peccare nō p̄t. Arbitriū querit libertatē vt delere possit cōmissa: nō necessitatē. Qui prius itaq; a peccatis relinquit q̄ illa relinquat: nō ea libere sed quasi necessitate p̄dēnat. Et s̄cōm impedimētum dicitur charitatis priuatio. Ad hoc enim vt displicētia peccatorū sit deo grata est necesse q̄ sit debite circūstantiata circūstantia principij et finis: hoc est q̄ sit voluntaria propter deū. Uti Aug. in p̄dicto c. nullus. Scriptus est inq̄: Neminē sine charitate posse saluari. Non itaq; in solo timore viuit homo. Quez ergo penitet: opz nō solū deū timere iudicē: sed etiā iustū diligere: vt nō t̄m penā timeat: sed anxietur pro gloria. hec ille. Cū ergo in tali extremitate vite magis q̄ timore q̄ amore ducat ad p̄niam: periculosum est tale t̄ps expectare. Et Tertium impedimētum est peccatorū habitatio. Nam vt p̄bs dicit: habitus est qualitas de difficili mobilis a suo subiecto. Et frequētatis enim actibus generat habitus. Euz itaq; aliq̄s diuturno t̄pe in mundi amore perseuerauit difficilissimum esset ipsum trahere vt mundum nō diligat:

De diuina charitate.

De p̄dito mūdo nō doleat. Dicit nāq̄
Greg. in moral. Nunq̄ sine dolore p̄dit
q̄d cū amore possides. Audi ⁊ ego multa
exēpla de hoc. Nā cū diues q̄dā labora-
ret in extremo: ego eū monebāt animā
suā deo cōmitteret. Ipse h̄o sentiens a
suis domesticis ⁊ familiaribus p̄ domū
discurrētibus cōtractari bona sua cum
suspīris dicebat: Deu me: heu me: tātū
laboram p̄ his bonis adificēdis ⁊ mō-
diripiunt mihi. O diuitie mee: o pecu-
nie mee: iocalia mea: q̄s vos posside-
bit. Inter hec ⁊ h̄mōi parū de sua salu-
te sollicitus miserimus expirauit. Fuit
aliud exēplū etiā huic simile in ciuitate
Spoleti. Ibi em̄ erat puella q̄dam for-
mosa q̄ vanitatibus semp̄ intēra erat: ⁊
nihil de futura vita cogitabat: hec s̄fir-
mitate p̄cussa monitiones ⁊ hortamēta
salutis abhorrebat. Tādē cū cerneret se
sup̄uere nō posse petiuit cūcta ad or-
namētū corporis expectātia. Et cū se or-
nasset quasi nuptias iraturā cū singul-
tibus ⁊ suspīris en moriar dicēs: en di-
lectā mihi vitā ablatā cōspicio: o diabo-
le suscipe aīam meā. Inter hec verba ex-
pirauit dānata ⁊ desperata. ¶ Quartū
impedimētum d̄i diaboli impugnatō.
Ingerit nāq̄ diabolus graues tētatio-
nes cū aliq̄e appropinquare fini p̄spi-
cit. De q̄ ps̄. ix. ait: Insidiat i abscondito
quasi leo in spelūca sua. Quia etsi a cir-
cūstātibus nō videat: apparet t̄m durus
⁊ grauis his q̄ ad mortē corporālē labo-
rant. Uñ Beda refert in gestis anglorū:
q̄ rex q̄dam anglie Odoardus noīe ha-
buit militē in armis pbū sed corruptū
in moribus: q̄ frequēter admonitus in
sanitate p̄tēnebat se corrigere. Cū autē
improvisa infirmitate feriret a rege vi-
sitat ⁊ moner̄ ad p̄niam. Qui renuit di-
cēs: q̄ videre hoc facere ex timiditate
cordis. Cū h̄o ad mortis deducere ter-
minos iterū rex visitauit euz monēs vt
peniteret. Qui dixit: O dñe mi rex: tar-
de est cū iā sim iudicatus ⁊ damnatus:
ideo nō possum penitere: q̄ parū añq̄
ingressus fuisti domū istā intrauerunt

duo clarissimi iuuenes: quorū vnus sei-
debat ad pedes lecti mei: ali⁹ ad caput:
q̄ ⁊ dixerunt: Iste adiudicatus est morti
Videamus si aliq̄d ius habemus in eo.
Et vnus extraxit librū speciosissimū de
sinu suo: sed valde parūlū litteris au-
reis ⁊ fulgētibus scriptū. In quo legēs
vidi aliqua parua bona q̄ feceram in iu-
uēute mea anteq̄ mortaliter peccasset
Et cū miro mō exultare in visione eoz:
ecce duo teterrimi demones intrauerunt
⁊ portauerunt vnū magnū librū teterri-
mis litteris scriptum. In quo vidi scri-
pta oīa p̄ctā mea atq̄ flagitia. Et dices-
rūt dictis angelis q̄ hic erāt. Quid hic
facitis: cū in eo nullū ius habeatis: ⁊ li-
ber vester nihil valeat: sed bñ n̄i. Angē-
li autē respōderunt q̄ verū est: ⁊ recesserunt.
Et hi duo demones cruciant me.
Quibus dictis expirauit. Nec t̄m malis
diabolus molestus est in extrema vita:
verū etiā ⁊ bonis ⁊ s̄ctis. Scribit enim
Lyrillus ad Aug. de trāsitu Hieronymi
q̄ Eusebius vir s̄ctissimus olim discipu-
lus Hieronymi: cū eēt ⁊ vita migratur⁹
adueniēte die qua se ex Hieronymi res-
uelatiōe migrari sciebat: die tertio p̄sū-
te labore sebiū p̄cussus valde sup̄ terrā
nudū reclinari fecit a fratribus ⁊ a sin-
gulis osculū accipiēs: benigna eos con-
solatione p̄fortauit: vt in s̄ctō manerēt
p̄posito. Deinde sacrum quo operiebat
glossus Hieronymus deferyi: ⁊ supra se
deponi fecit. O: dinauitq̄ se nudum ad
instar glossi Hieronymi magistri sui ex-
tra ecclesiam in qua iacebat s̄cti Hiero-
nyimi cadauer sepeliri. Post hoc corpore
dñi n̄ri iesu xp̄i se munēs deo ⁊ beato
Hieronymo deuote se cōmēdauit: ⁊ sic
per triduū locutione corporalī ac p̄ua-
tibus psalteriū passionē dñi ⁊ alia sa-
cra cōtinue legētibz iacuit. Durā q̄p-
pe est hoc q̄d narro (ait Lyrillus) ⁊ cur-
tis rōne v̄tētibz formidabile. Die em̄
quo moriturus erat añ beate aīe exitus
per duas horas: venerabilis Eusebius

cepit ita terribiles actus pagere q̄ cir-
cūstātes monachi pauore p̄teriti timē
tes in terra iacebāt. Nā q̄nq̄ trāsuersis
oculis manib⁹ simul iūctis: voceq̄ du-
ra: facie terribili clamabat: Nō faciam.
Nō faciā. Mētiris. Mētiris. Post hoc
ad terrā vertēs faciē suā: in terra eā fir-
mabat quātū poterat clamās: Adiuua-
te me fratres ne pereā. Qd̄ monachi vi-
dentes: oculis lachrymātibus eū inter-
rogauerunt qd̄ hoc esset. Ad quos ille.
Nōne vidistis demonum agmina q̄ me
debellare cupiebāt? Et illi. Quid te face-
re volebāt cū dicebas: Nō faciam. mētiris.
Sicut illis. Conabantur vt dei nomē
blasphemarē. Tunc em̄ hoc facere nega-
bas ac clamabā. Et illi. Quare p̄r abscō-
debas faciē tuā in terrā? Respondit: Ne
eorū aspectū viderē: qui tā turpis et ter-
ribilis est: q̄ oēs terrores q̄ sunt in mū-
do respectu eius nihil sunt. Eādē appa-
rēte Hieronymo glorioso feliciter expi-
rauit. Si ergo amicus dei tam durum
plūm cum diabolis est congressus: qd̄
facient demones his qui dei sunt inimi-
ci? Ideo seruandū est illud Eccl̄i. v. Ne
tardes cōuerti ad dñm: nec differas de-
die in diē. Subito em̄ ueniet ira illius et
in rpe vindicte disperdet te. Quintus
impedimētus est amicorū seu p̄p̄inquo-
rum inimicatio. Et em̄ dñs Mat. x. di-
xit: Inimici hoīs domestici eius. Cōue-
nit em̄ istud diuitibus et magnatibus:
q̄ in fine nullus eis audet nosare con-
fessionē vel satisfactionem. Sed q̄ sunt
amici sollicitar: si quid de suis bonis ra-
pere possint. O quot moriunt sine p̄nia
p̄pter culpā p̄p̄inquoꝝ. Dñc est q̄ ec-
cl̄ia medicis p̄ceptus dedit. eꝝ de pe-
ni. et re. c. cū infirmitas. dicens: Cū infir-
mitas corporalis nōnūq̄ ex pctō p̄ue-
nit dicēte dño lāguido quē sanauerat
Job. viij. Hade et amplius noli peccas-
re ne deterius tibi p̄tingat. Presenti de-
creto statuimus et districte p̄cipimus
medicis corporū: vt cū eos ad infirmos
vocare cōtrigerit: ipsos añ oīa moneant
et inducā: vt medicos aduocent anima-

rum. Et postq̄ infirmo fuerit de sp̄iali
salute pulsus: ad corporalis remediū
medicīne salubrius p̄cedatur cū cessan-
te causa cesset et effectus. hec ille. Cum
itaq̄ ex predictis alijsq̄ impedimentis
manifestū sit sepe p̄niam differentibus
periculū graue imminere: nō est securū
tardare vsq̄ in finē.

Qualiter nō negatur pctōibus peni-
tentia: etiā in extremo vite: et q̄ de nul-
lo peccato est desperandū in hac vita.

Capitulum. ij.

Secunda cōclusio d̄: possibili-
tatis. Nam est si difficile
vt hō q̄ diu in malo p̄seue-
rauerit ad bonā viā redeat:
non tñ est impossibile. Im-
mo pōt esse vt quispiam omni tempore
vite sue fuerit malus: et tñ in ultimo ad
deus reuertatur. Probat̄ur equidē hoc
quintuplici viā.

Prima viā d̄: autoritatis.

Secūda viā d̄: libertatis.

Tertia viā d̄: p̄cepti maiestatis.

Quarta viā d̄: charitatis.

Quinta viā d̄: exēplaritatis.

Prima viā d̄: autoritatis. Probat̄ur
em̄ esse possibile vt hoīes ad salutē ves-
niant post diuturnam in pctis cōsuetu-
dinem autoutate Leonis pape. et ponif-
de peni. di. vij. c. nemo. Nemo est despe-
randus dū in hoc corpore constitutus est.
Et idem in li. de vita xp̄iana. ait: Nōnul-
los scim⁹ et legim⁹ qui antea: aut igno-
rantie cecitate: aut causa perfidie: aut
adolescētie vanitate decepti: multiplici
et vario pctōꝝ genere tenebant̄ obnoxij
et per sustinentē dei clementissimā pati-
entiam postea ab errore cōuersi: maiora
adhuc opera fecisse iusticie q̄ ante pctā
commiserant. Secūda viā d̄: libertatis.
Nūq̄ em̄ de corpore creat aīa: vnusq̄sq̄
viator: liber est: et de cōi lege ad bonus et
ad malū p̄uus. Unde sic se habet vnusq̄
quisq̄ pctō: ad bonus: sicut quislibet in-
stus ad malum. Sed sicut q̄ diu in libe-
ro arbitrio sumus: vnusquisq̄ quantū
libet sanctus securus esse nō pōt: ita et

De diuina charitate.

omnis peccati quatuor nequa desperare non des. Propterea Hieronimus ad Iuliam ait: Etenim sancti corruunt si fuerint negligentes: peccatores postquam recipiunt gratiam: si sordes seculi lauerint. Vocatus quidem dico ut te non terreat descendentes: sed puocent ascendentes. Nunciamus a malis exemplis sumimus et in rebus seculi semper a parte meliori in ciuitate salutis sumuntur. hec ille. **Tertia via dei precepti maiestatis.** Nam satisfacere deo visus ad extremum est oibus preceptum. Precepit namque deus penitentiam indifferenter peccatoribus. Sed ut ait Augustinus in sermone confessionum. seruus pigrius non daretur si ea que fieri nullo modo poterant imperaret: ergo indifferenter omnes peccatores possunt facere penitentiam. **Quarta via dei charitatis.** Omnes ex charitate tenent diligere primos suos siue sint boni siue sint mali. Sed fundamentum huius charitatis est: quod proximi possunt peccati pare similitudines. Sed que sunt mali: sunt tanquam proximi ex charitate diligendi: ergo possunt participare beatitudinem. Sed hoc non possunt quod diu in peccato sunt: ergo possunt a peccato resurgere. **Quinta via dei exemplaritatis:** que probatur exemplo. Legitur in legenda sancti andree quod senex quidam nomine nicolaus adiecit sanctus Andream dicens: Domine ecce. lxx. anni vite mee in quibus luxurie deseruiui. Accepi aliquando euangelium orans deum ut mihi a modo continentiam largiretur: sed in peccato inueteratus: et mala concupiscentia inflammatus: statim ad opus solitum reuertebam. Quasdam autem vice oblitus euangelij quod super me posueram ad lupanar iui: statimque meretrici dixit mihi. Egredere senex egredere: quod angelus dei es tu. Ne me contumgas: neque huc accedere presumas. Aideo enim super te mirabilia. Stupefactus recolui quod mecum euangelium detulisses. Nunc ergo sancte dei pro salute anime mee pia tua oratio intercedat. Audiens hoc beatus Andreas flere cepit: et a terra usque ad horam nonam orauit. Et surgens comedere noluit: sed dixit: Non com-

edam mihi sciam si deus miserebitur istius senis. Quibus diebus quinquaginta ieiunasset venit vox ad andream dei. Obtrines Andream pro senex. Sed sicut ieiunans macerasti te: sic et ipse se affligat ieiunans ut saluetur. Quod et ipse fecit mensibus sex in pane et aqua ieiunans. Et postmodum plenus bonis operibus in pace quieuit. Venit ergo vox ad andream dicens: Per orationem tuam nicolaum quem perdidderam acquisiui. Et his ergo colligimus quod nemo sit tam prauus qui post reuocata facinorosa longo tempore penitere non possit. Aliud enim est dicere quod sit difficile: et aliud quod sit impossibile. Primum verum est: secundum non solum falsum: sed etiam hereticum et contra omnem veritatem scripture.

Qualiter si nunquam homo bene fecisset sed semper fuisset malus: et tamen in ultimo vite penitentiam ageret deus sibi indulgeret. Cap. iii.

Tertia conclusio dicit remissibilitatis. Posito enim quod aliquis toto tempore vite sue inimicus dei fuit: nihilque boni operatus est in infantia: vel in puericia vel in adolescentia: vel iuuetute: vel denique in senectute adhuc de illius salute non est desperandum. Talis egrotat grauius nihil cogitans de emendatione: non sic est desperandus. Incipit laborare in extremis: nec agit penitentiam: adhuc non est desperandum. Ducitur ad talem terminum quod non potest amplius dicere nisi haec verba. Peccavi deus miserere mei. Si ex corde talia loquitur tam amplissima est dei misericordia quod indulget sibi omnem vitam male actam et ascribit eum numero electorum. Et hoc probatur quibus triplici testimonio.

Primum est Hieronymi.

Secundum est Leonis pape.

Tertium est Iulij pape.

Quartum est Eypriani.

Quintum est celestini.

Primum testimonium est Hieronymi ad Paulam de dormitione beatae marie: que

xx. sue etatis anno dies clausit extremū
dicens sic. Cum sanctum corpusculum
febum ardor excoqueret: et semianimes
in lectulo vallaret circulus propinquo:
rum hec in extremis verba mandabat.
Orate dominum iesum vt mihi igno-
scat: quia implere non potui quod vo-
lebam. Secura esto o mi blefilla. Confi-
dimus probare vera esse que dicimus:
nuncq̄ est sera cōuersio. Hec p̄mū
in latrone dedicata est: vt habetur Lu-
cā. Amen dico tibi hodie mecum eris
in paradiso. Et idem ad Damasum pas-
pas: et ponitur de peni. distin. s. c. impor-
tuna. E. h. i. s. t. u. s. (inquit) de cruce in pa-
radisum latronem tulit. Et ne quis ali-
quando seram conuersiones putaret fe-
cit homicidij penam martyrium. ¶ Se-
cundum testimonium est Leonis pape
et notatur in decretis. xxv. q. v. c. his q̄.
Vbi ait: Misericordie dei nec mēsuras
possumus ponere nec tempora diffini-
re apud quem nullas patitur venie mo-
ras. conuersio. dicente dei spiritu per p-
phetam. Eū conuersus ingemueris sal-
uus eris. ¶ Tertium testimonium est Ju-
lii pape. xxv. q. v. c. Si presbyter. vbi
ait: Vera cōfessio in vltimo tempore po-
test esse: quia dominus non solum tem-
poris: sed etiam cordis inspector est. Si-
cut latro vnius momenti penitētia me-
ruit esse in paradiso in hora vltime con-
fessionis. ¶ Quartum testimonium est
Eypiani in epistola secunda ad Deme-
trianum: qui dicit: In isto adhuc mun-
do permanenti nulla penitētia sera est.
¶ Parec ad indulgentias dei aditus et q̄
rentibus atq̄ intelligentibus veritatē
facilis est accessus. ¶ Quintum testimo-
nium est celestini pape. xxv. q. v. c. agno-
uimus. Perdidisset vtiq̄ latro in cruce
primū ad christi dexteram pendens si
illum hore vnius penitētia non iuuis-
set. Cum esset in pena penituit: et p vni-
us confessione sermonis habitaculum
paradisi eo promittente promeruit. Ne-
ra ergo ad deum conuersio in vltimis
positorum mente potius est estimanda

q̄ tempore propheta hoc taliter asserē-
te. Cum conuersus ingemueris tunc sal-
uus fueris. hec ille. Patet ergo q̄ lar-
gissima est dei charitas: et effusa pietas
illius qui non tūm pctā relaxat: sed etias
ex modica penitētia fetidissimos pctō-
res ad suam gratiam suscipit: quam no-
bis ipse largiatur qui est benedictus in
secula seculor. Amen.

¶ De diuina charitate in qua aperitur
q̄ inestimabile sit precium nostre redē-
ptōis: vbi offert copiosissime sanguis
christi vt peccata abluantur quem ipse
christus passus offert omnibus gratio-
se. Sermo. v. s.

Venite ad me

omnes qui laboratis
et onerati estis. ¶ Terū
vbi. s. Sapienti scire
p̄fundus diuine cha-
ritatis necessariū est
inspicere dei filiū in cruce p̄dentē: qui
vt p̄ne iusticie satisfaceret: recupera-
retq̄ pditū humanū genus: voluit pre-
ciosum sanguinē suū effundere: cuius vir-
tute nobis pctā pdonant: grā p̄ceditur:
et aperit ianua regni celorū. Erāt enim
tria q̄ hoies i celū p̄scēdere impediēbāt
diabolica ptās: dei iusta seueritas: et p-
pria hoim malicia: propter q̄ dignatus
est mūdi redēptor in suo corpore sacra-
tissimo suscipere oē debitum satisfactio-
nis. Eū oēs pctōres ad deū volētes res-
dire securū habēt ad illū accessus cui nō
p̄pria merita: sed innocētis iesu meritū
offerre valēt. ¶ Hec in p̄nti sermōe de
sera flāma diuine charitatis dicēdum
est: q̄ p̄ciositas nuncupat: de q̄ saluator
dicit: Ego scy. Ego sum ipse q̄ p pctōrū
vrorū absolute p̄ciū sufficiētissimū
soluo. Ad qd̄ plenius intelligēdū nota-
bimus tres pdiciones xpi patiētis op-
positas impedimētis nre salutis.

Prima conditio dicitur abiectio-
nis humilitas.

Secda d: doloris acerbitas.

Tertia d: extrema paupertas.